

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 27 januari 2010

Mål nr

Ö 579-08

KLAGANDE

Advokat LGS

MOTPART

Justitiekanslern

Box 2308

103 17 Stockholm

SAKEN

Ersättning till offentlig försvarare

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinges beslut i dom 2007-12-21 i mål

B 1964-07

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen lämnar överklagandet utan bifall.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

LGS har yrkat att han ska tillerkännas i hovrätten begärd ersättning.

Justitiekanslern har motsatt sig ändring.

SKÄL

1. LGS var förordnad som offentlig försvarare i ett mål i hovrätten om grov misshandel. LGSs yrkande om ersättning av allmänna medel för arbete (som inte skulle bestämmas enligt brottmålstaxan) innefattade även ersättning för att upprätta arbetsredogörelsen i kostnadsräkningen. Hovrätten uppskattade beloppet skäligen motsvara en timmes arbete och lämnade ersättningsyrkandet i denna del utan bifall.
2. Den första frågan i detta mål är om en offentlig försvarares arbete med att upprätta den i kostnadsräkningen ingående arbetsredogörelsen kan anses omfattas av dennes uppdrag och därmed principiellt berättiga till ersättning av allmänna medel.
3. En offentlig försvarare har rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Ersättningen för arbete ska bestämmas med utgångspunkt i den tidsåtgång som är rimlig med hänsyn till uppdragets art och omfattning och med tillämpning av den timkostnadsnorm som regeringen fastställer. (21 kap. 10 § första stycket rättegångsbalken.)

4. I kostnadsräkningen ska den offentlige försvararen i skilda poster ta upp den ersättning som begärs för arbete, tidsspillan och utlägg. Av kostnadsräkningen ska även framgå den tid som har lagts ned på uppdraget och när arbetet påbörjades. Om ersättningen inte ska bestämmas enligt taxa eller den begärda ersättningen avviker från fastställd taxa, ska kostnadsräkningen innehålla en arbetsredogörelse. Denna ska vara så utförlig att ersättningsanspråkets skälighet kan bedömas. Arbetsredogörelsen ska också innefatta uppgift om tidsåtgången för varje åtgärd som inte är rutinmässig. Om den som begär ersättning åberopar några särskilda omständigheter, såsom att uppdraget varit särskilt svårt eller krävande, ska dessa anges. (3 § förordningen, 1997:406, om offentlig försvarare m.m. jämförd med 20 § rättshjälpsförordningen, 1997:404.)

5. Åtgärden att upprätta en arbetsredogörelse kan visserligen inte sägas ha vidtagits för att ta tillvara den misstänktes rätt. Emellertid följer uppgiften av bestämmelser i lag och förordning. Syftet med bestämmelserna rörande kostnadsräkningars utformning är att förse domstolen och i förekommande fall Justitiekanslern och den överprövande domstolen med ett fullgott underlag för prövningen av ersättningsfrågan samt för att åstadkomma en effektiv kostnadskontroll (se t.ex. prop. 2004/05:41 s. 17 ff.). Eftersom det förutsätts att den domstol som ska bestämma ersättningen gör en noggrann prövning av kostnadsanspråket ställs kraven på kostnadsräkningen (och den däri ingående arbetsredogörelsen) relativt högt, särskilt i fråga om de delar av arbetet som domstolen saknar egentlig inblick i (se NJA 2008 s. 223).

6. Mot bakgrund av de nämnda kraven och syftena bakom dessa måste upprättande av arbetsredogörelsen anses utgöra arbete som uppdraget har krävt i den mening som avses i 21 kap. 10 § första stycket rättegångsbalken.

7. Nästa fråga blir då i vilken omfattning ersättning ska utgå för åtgärden att upprätta arbetsredogörelsen.

8. I beräkningen av den timkostnadsnorm som ska tillämpas vid bestämmandet av den offentlige försvararens ersättning för uppdraget ingår bl.a. kostnadskomponenter som lönekostnader för personal, lokalkostnader, porto- och telefonkostnader och bokföringskostnader (DV-RAPPORT 2006:1, Uppföljning av metoden för beräkning av timkostnadsnorm). När ersättning för arbete till en offentlig försvarare fastställs med tillämpning av normen, kommer således omkostnader för försvararens verksamhet av nu nämnt slag att ingå i ersättningen.

9. Åtminstone i de fall där kostnadsräkningen (inklusive arbetsredogörelsen i denna) inte är komplicerad torde annan personal än den offentlige försvararen kunna utföra arbetet med att upprätta den. Detta innebär att den offentlige försvararen i flertalet fall får anses vara ersatt för upprättande av arbetsredogörelsen i kostnadsräkningen redan genom en tillämpning av timkostnadsnormen för utförande av uppdraget i övrigt. Det sagda gäller även det fallet att försvararen inte har någon kontorspersonal.

10. Kraven på en arbetsredogörelse varierar dock. Generellt ställs det höga krav när målet är omfattande och det begärda arvudet högt (se prop. 1981/82:28 s. 18) men även målets karaktär kan ha betydelse för det underlag som den beslutande domstolen kan behöva för att kunna ta ställning till yrkandet om ersättning. Även om en sammanställning av tidsåtgång för sådana åtgärder som inte varit av rutinmässig karaktär får antas kunna utföras av försvararens kontorsorganisation (och därmed i

normalfallet omfattas av timkostnadsnormen) så kan arbetet med arbetsredogörelsen i övrigt (i synnerhet uppgiften att redogöra för de särskilda omständigheter som motiverar tidsåtgången) i vissa fall vara av sådan karaktär att endast den offentlige försvararen kan utföra det. En sådan arbetsinsats kan inte anses omfattas av den ersättning för kontorsomkostnader som ingår i timkostnadsnormen, utan bör ersättas särskilt inom ramen för den ersättning som fastställs för försvararens arbete.

11. LGSs kostnadsräkning består inledningsvis av några anteckningar med uppgift om när arbetet påbörjades, om försvararbyte och ersättning som utgått som förskott samt något i allmänna ordalag om vilka åtgärder uppdraget föranlett. I kostnadsräkningen har vidare redovisats sju poster avseende åtgärder av icke rutinmässig karaktär med ett kort angivande av åtgärd och tidsåtgång, samt en kortare redogörelse för övriga vidtagna åtgärder. Kostnadsräkningen avslutas med en sedvanlig sammanställning och summering av de olika posterna.

12. Med de ovan angivna utgångspunkterna kan den arbetsinsats som har erfordrats för upprättande av arbetsredogörelsen i kostnadsräkningen inte anses ha varit av sådant slag att den bör ersättas särskilt.

13. LGS har inte invänt mot hovrättens uppskattning av den tid som skulle ha lagts ned på upprättande av arbetsredogörelsen.

14. LGSs överklagande ska mot bakgrund av det anförda lämnas utan bifall.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Kerstin Calissendorff (referent), Per Virdesten, Gudmund Toijer och Stefan Lindskog
Föredragande revisionssekreterare: Sara Rosén